

PRESUDA SUDA (treće vijeće)

2. travnja 2009.(*)

„Pravosudna suradnja u građanskim stvarima – Nadležnost, priznavanje i izvršenje odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću – Uredba (EZ) br. 2201/2003 – Područje primjene *ratione materiae* – Definicija „građanskih stvari” – Odluka o preuzimanju skrbi za djecu i njihovom udomljavanju – Uobičajeno boravište djeteta – Zaštitne mjere – Nadležnost”

U predmetu C-523/07,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članaka 68. i 234. Ugovora o EZ-u, koji je podnio Korkein hallinto-oikeus (Vrhovni upravni sud, Finska), odlukom od 19. studenoga 2007., koju je Sud zaprimio istoga dana, u postupku koji je pokrenula

A,

SUD (treće vijeće),

u sastavu: A. Rosas, predsjednik vijeća, A. Ó Caoimh, J. N. Cunha Rodrigues (izvjestitelj), U. Lõhmus i P. Lindh, suci,

nezavisna odvjetnica: J. Kokott,

tajnik: C. Strömholm, administratorica,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 22. listopada 2008.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za finsku vladu, J. Heliskoski i A. Guimaraes-Purokoski, u svojstvu agenata,
- za njemačku vladu, M. Lumma i J. Kemper, u svojstvu agenata,
- za vladu Helenske Republike, T. Papadopoulou, u svojstvu agenta,
- za talijansku vladu, R. Adam, u svojstvu agenta, i W. Ferrante, *avvocato dello Stato*,
- za vladu Ujedinjene Kraljevine, V. Jackson, u svojstvu agenta, i C. Howard, *QC*,
- za Komisiju Europskih zajednica, P. Aalto i V. Joris, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisne odvjetnice na raspravi održanoj 29. siječnja 2009.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje Uredbe Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000 (SL L 338, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 133.) (u daljnjem tekstu: Uredba).
- 2 Zahtjev je upućen tijekom žalbenog postupka koji je pokrenula A, majka djece C, D i E, protiv odluke Kuopion hallinto-oikeusa (Upravni sud u Kuopiu) u kojoj je potvrđena odluka kojom je perusturvalautakunta (Odbor za zaštitu osnovnih potreba, u daljnjem tekstu: Odbor za zaštitu) naložio trenutačno preuzimanje skrbi za djecu i njihovo smještanje u ustanovu za skrb o djeci.

Pravni okvir

Pravo Zajednice

- 3 Uvodne izjave 12. i 13. u preambuli Uredbe glase kako slijedi:

„(12) Nadležnost u predmetima povezanim s roditeljskom odgovornošću, utvrđena ovom Uredbom, temelji se u svjetlu zaštite interesa djeteta, posebno na kriteriju blizine. To znači da bi u prvome redu trebala biti nadležna država članica u kojoj dijete ima uobičajeno boravište, osim u određenim slučajevima mijenjanja djetetova boravišta ili u skladu sa sporazumom između nositelja roditeljske odgovornosti.

(13) U interesu djeteta, ova Uredba omogućuje, kao izuzetak i pod određenim uvjetima, da nadležni sud može prepustiti rješavanje predmeta sudu druge države članice ako je taj sud prikladniji za rješavanje tog predmeta. [...]”

- 4 Člankom 1. stavkom 1. uredbe propisuje se:

„Ova se Uredba primjenjuje, bez obzira na prirodu suda, u građanskim stvarima koje se odnose na:

[...]

(b) dodjelu, izvršavanje, prijenos, ograničenje ili oduzimanje roditeljske odgovornosti.”

- 5 U članku 8. stavku 1. Uredbe navodi se:

„Sudovi države članice nadležni su u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću prema djetetu koje ima uobičajeno boravište u državi članici u trenutku pokretanja postupka.”

6 Članak 13. stavak 1. Uredbe glasi kako slijedi:

„Ako se ne može utvrditi djetetovo uobičajeno boravište, a nadležnost se ne može utvrditi na temelju članka 12., nadležni su sudovi države članice u kojoj se nalazi dijete.”

7 Člankom 15. stavkom 1. Uredbe propisuje se:

„Iznimno, sudovi države članice koji imaju stvarnu nadležnost mogu, ako smatraju da bi sud druge države članice, s kojom je dijete posebno povezano, mogao bolje rješavati predmet, ili neki posebni dio predmeta, i ako je to u interesu djeteta:

(a) zastati s rješavanjem predmeta ili dijela predmeta i pozvati stranke da podnesu zahtjev sudu te države članice u skladu sa stavkom 4.; ili

(b) zahtijevati od suda druge države članice da se proglašni nadležnim u skladu sa stavkom 5.”

8 Na temelju članka 17. Uredbe:

„Ako je pokrenut postupak pred sudom države članice u predmetu za koji taj sud nije nadležan prema odredbama ove Uredbe, nego je za njega nadležan sud druge države članice, taj sud se, po službenoj dužnosti, proglašava nenadležnim.”

9 Člankom 20. stavkom 1. Uredbe propisuje se:

„U žurnim predmetima, odredbe ove Uredbe ne sprečavaju sudove države članice da poduzmu takve privremene, uključujući i zaštitne mjere, u odnosu na osobe i imovinu u toj državi, koje im omogućuje pravo te države članice čak i ako je, u skladu s ovom Uredbom, stvarno nadležan sud druge države članice.”

10 U članku 53. Uredbe navodi se:

„Svaka država članica određuje jedno ili više središnjih tijela za pomoć pri primjeni ove Uredbe te navodi zemljopisnu i funkcijsku nadležnost svakog tijela. Ako je država članica odredila više od jednog središnjega tijela, obavijesti se, u normalnim okolnostima, šalju izravno odgovarajućem središnjem tijelu koje je nadležno. Ako se obavijest šalje središnjem tijelu koje nije nadležno, ono je odgovorno za njezino prosljeđivanje središnjem tijelu koje je nadležno i za obavještavanje pošiljatelja o prosljeđivanju.”

11 Člankom 55. Uredbe, među ostalim, propisuje se:

„Središnja tijela, na zahtjev središnjega tijela druge države članice ili nositelja roditeljske odgovornosti, surađuju u specifičnim predmetima kako bi se postigli ciljevi ove Uredbe. U tu svrhu ona, izravno ili putem javnih tijela ili drugih tijela, poduzimaju sve potrebne korake u skladu s pravom te države članice glede zaštite osobnih podataka kako bi:

(a) prikupila i razmijenila informacije:

- i. o položaju u kojemu se nalazi dijete;
- ii. o svim pokrenutim postupcima; ili
- iii. o odlukama koje su donesene u vezi s djetetom;

[...]

(c) olakšala komunikaciju između sudova, posebno za primjenu članka 11. stavaka 6. i 7. te članka 15.;

[...]”

Nacionalno zakonodavstvo

- 12 U skladu s člankom 15. stavkom 1. Zakona o socijalnoj skrbi (sosiaalihuoltolaki (710/1982)) (u daljnjem tekstu: Zakon 710/1982), u verziji koja je bila na snazi u trenutku nastanka činjenica u glavnom postupku, u žurnim predmetima ili ako to okolnosti zahtijevaju, općina mora osigurati da se osobama koje borave na njezinom području, ali tamo nemaju stalno boravište, pruži smještaj u ustanovi i druge socijalne usluge.
- 13 Na temelju članka 16. Zakona o zaštiti djece (lastensuojelulaki (683/1983)) (u daljnjem tekstu: Zakon 683/1983), u verziji koja je bila na snazi u trenutku nastanka činjenica u glavnom postupku, općinsko tijelo za socijalnu skrb mora odmah pružiti pomoć ako su u uvjetima u kojima to dijete ili maloljetnik odrasta zdravlje ili razvoj djeteta ili maloljetnika ugroženi ili nisu zajamčeni.

Glavni postupak i prethodna pitanja

- 14 U prosincu 2001., djeca C, D i E nastanila su se u Švedskoj zajedno sa svojom majkom A i očuhom F. Prije toga je općina X u Finskoj preuzela skrb za D i E. Razlog za to bilo je nasilničko ponašanje njihovog očuha, ali ta je mjera kasnije prekinuta. U ljeto 2005. obitelj je napustila Švedsku kako bi provela praznike u Finskoj. Boravili su na finskom državnom području, živjeli su u prikolicama za stanovanje, u različitim kampovima, a djeca nisu pohađala školu. Obitelj je 30. listopada 2005. odjelu za socijalne usluge finske općine Y podnijela zahtjev za socijalni smještaj.
- 15 Odlukama Odbora za zaštitu od 16. studenoga 2005., donesenima na temelju Zakona 683/1983, određeno je trenutačno preuzimanje skrbi za djecu C, D i E u Finskoj i smještanje kod udomiteljske obitelji jer su bila napuštena.
- 16 Majka A i očuh F podnijeli su zahtjev za poništenje odluka o žurnom preuzimanju skrbi.
- 17 Odbor za zaštitu je odlukama od 15. prosinca 2005. odbio zahtjev te je, na temelju članka 16. Zakona 683/1983, odredio preuzimanje skrbi za djecu C, D i E i naložio da budu smještena u ustanovu za skrb o djeci.

- 18 Majka A podnijela je tužbu pred Kuopion hallinto-oikeus (upravni sud), zahtijevajući poništenje navedenih odluka te da joj se vrati skrb nad djecom. Majka A navela je da kada je s njihovim očuhom F otišla u Švedsku sredinom studenoga 2005., njezina su djeca ostala u Finskoj sa sestrom njihovog očuha. Kuopion hallinto-oikeus (upravni sud) je odlukom od 25. listopada 2006. odbacio tužbu te je potvrdio osporavane odluke. U obrazloženju svoje odluke naveo je da je Odbor za zaštitu s obzirom na članak 15. stavak 1. Zakona 710/1982 postupio u skladu sa svojim ovlastima. Sud je dodao da su životni uvjeti predmetne djece ozbiljno ugrožavali njihovo mentalno stanje, zdravlje i razvoj. Preuzimanjem skrbi za djecu i smještanjem djece omogućena im je psihijatrijska skrb koja im je bila potrebna, pohađanje škole i osigurana im je sigurna i stabilna okolina.
- 19 Majka A uložila je žalbu protiv te odluke pri Korkein hallinto-oikeus (Vrhovni upravni sud), tvrdeći da finska tijela nisu bila nadležna. U vezi s tim majka A navela je da su djeca C, D i E od 2. travnja 2007. švedski državljani i da je njihovo stalno boravište već dugo u Švedskoj. Stoga bi za predmet trebali biti nadležni švedski sudovi.
- 20 Ocjenjujući da rješenje spora koji se pred njim vodi ovisi o tumačenju Uredbe, Korkein hallinto-oikeus (Vrhovni upravni sud) odlučio je prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:
- „1. (a) Primjenjuje li se Uredba [...] na izvršenje, kakvo je u ovom predmetu, javnopravne odluke koja je kao jedna odluka donesena u vezi sa zaštitom djeteta, a odnosi se na trenutačno preuzimanje skrbi za dijete i njegovo smještanje izvan izvornog doma, u cijelosti,
- (b) ili, uzimajući u obzir odredbu članka 1. stavka 2. točke (d) Uredbe, samo na dio odluke koji se odnosi na smještanje izvan doma?
2. Kako treba u okviru prava Zajednice tumačiti pojam uobičajenog boravišta iz članka 8. stavka 1. Uredbe te s njim povezani članak 13. stavak 1. Uredbe, posebno uzimajući u obzir okolnosti u kojima dijete ima stalno boravište u jednoj državi članici, ali boravi u drugoj državi članici bez stalne adrese stanovanja?
3. (a) Ako se smatra da uobičajeno boravište djeteta nije u potonjoj državi članici, prema kojim se uvjetima žurna mjera (preuzimanje skrbi) može donijeti u toj državi članici na temelju članka 20. stavka 1. Uredbe?
- (b) Je li zaštitna mjera u smislu članka 20. stavka 1. Uredbe isključivo mjera koja se može provesti na temelju nacionalnog prava te jesu li prilikom primjene tog članka odredbe nacionalnog prava u vezi s tom mjerom obvezujuće?
- (c) Treba li se nakon provedbe zaštitne mjere predmet po službenoj dužnosti uputiti sudu nadležne države članice?
4. Ako sud države članice uopće nije nadležan, treba li predmet odbaciti kao nedopušten ili ga uputiti sudu druge države članice?”

O prethodnim pitanjima

Prvo pitanje

- 21 Ovim se pitanjem u biti traži da se odredi treba li članak 1. stavak 1. Uredbe tumačiti tako da se, prvo, primjenjuje na odluku kojom se nalaže trenutačno preuzimanje skrbi za dijete i smještanje djeteta izvan njegova izvornog doma te, drugo, da je ta odluka obuhvaćena pojmom „građanske stvari” u smislu te odredbe ako je takva odluka donesena u skladu s pravilima javnoga prava o zaštiti djeteta.
- 22 Pitanje je uputio isti nacionalni sud, temelji se na istom obrazloženju i glasi potpuno isto kao pitanje u presudi od 27. studenoga 2007., C, C-435/06, Zb., str. I-10141. U tim okolnostima, odgovor na to pitanje treba biti isti kao i odgovor na prvo pitanje u predmetu C.
- 23 Člankom 2. stavkom 7. Uredbe utvrđuje se da „roditeljska odgovornost” obuhvaća sva prava i obveze koje se odnose na osobu ili imovinu djeteta, koja su sudskom odlukom dodijeljena fizičkoj ili pravnoj osobi, primjenom prava ili sporazumom s pravnim učinkom.
- 24 U skladu s člankom 1. stavkom 2. točkom (d) Uredbe, smještaj djeteta kod udomitelja ili u ustanovu, jedna je od stvari koje se odnose na roditeljsku odgovornost.
- 25 Osim toga, iz uvodne izjave 5. u preambuli Uredbe jasno je da se, radi osiguravanja jednakosti svakog djeteta, ta Uredba odnosi na sve odluke o roditeljskoj odgovornosti, uključujući mjere za zaštitu djeteta.
- 26 Odluka o preuzimanju skrbi za dijete, kao što je predmetna odluka u glavnom postupku, sama je po sebi akt javnih tijela čiji je cilj zadovoljiti potrebu zaštite i pomoći maloljetnicima.
- 27 Pojam „građanske stvari” treba tumačiti tako da može obuhvatiti i mjere koje sa stajališta prava države članice pripadaju području javnog prava.
- 28 Takvo tumačenje potvrđuje i uvodna izjava 10. u preambuli Uredbe, prema kojoj namjena te uredbe nije primjena na „javne mjere opće prirode u stvarima koje se odnose na obrazovanje i zdravstvo”. Ta iznimka potvrđuje da zakonodavac Zajednice nije imao namjeru iz područja primjene Uredbe isključiti sve mjere obuhvaćene javnim pravom.
- 29 Stoga je odgovor na prvo pitanje da članak 1. stavak 1. Uredbe treba tumačiti tako da je odluka kojom se nalaže trenutačno preuzimanje skrbi za dijete i smještanje djeteta izvan njegova izvornog doma obuhvaćena pojmom „građanske stvari” u smislu te odredbe ako je takva odluka donesena u skladu s pravilima javnoga prava o zaštiti djeteta.

Drugo pitanje

- 30 Sud koji je uputio zahtjev u drugom pitanju pita kako treba tumačiti pojam „uobičajeno boravište” u smislu članka 8. stavka 1. Uredbe, posebno uzimajući u obzir okolnosti u kojima dijete ima stalno boravište u jednoj državi članici, ali boravi u drugoj državi članici bez stalne adrese stanovanja.

- 31 U članku 8. stavku 1. Uredbe utvrđuje se načelo da se nadležnost sudova države članice u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću utvrđuje prema mjestu uobičajenog boravišta djeteta u trenutku pokretanja postupka, ali se ne definira sadržaj tog pojma.
- 32 Prema članku 13. stavku 1. Uredbe, ako se ne može utvrditi djetetovo uobičajeno boravište, nadležni su sudovi države članice u kojoj se dijete nalazi.
- 33 Stoga samo fizička prisutnost djeteta u državi članici, kao osnova nadležnosti koja je podređena osnovi utvrđenoj u članku 8. Uredbe, nije dostatna za utvrđivanje uobičajenog boravišta djeteta.
- 34 Prema ustaljenoj sudskoj praksi, iz zahtjeva za ujednačenu primjenu prava Zajednice kao i načela jednakosti proizlazi da se pojmovi iz odredbe prava Zajednice koja ne sadržava nikakvo izravno upućivanje na pravo država članica radi utvrđenja njezina smisla i dosega moraju u pravilu autonomno i ujednačeno tumačiti u cijeloj Europskoj zajednici, uzimajući u obzir kontekst odredbe i cilj koji se želi postići propisom o kojem je riječ (osobito vidjeti presude od 18. siječnja 1984., Ekro, 327/82, Zb., str. 107., t. 11., i od 6. ožujka 2008., Nordania Finans i BG Factoring, C-98/07, Zb., str. I-1281., t. 17.).
- 35 Budući da članak 8. stavak 1. Uredbe ne sadržava nikakvo izričito upućivanje na pravo država članica za utvrđivanje smisla i dosega pojma „uobičajeno boravište”, to se utvrđivanje treba izvršiti s obzirom na kontekst odredbi i cilj Uredbe, osobito onaj koji je razvidan iz uvodne izjave 12. u preambuli, prema kojoj se nadležnost utvrđena Uredbom temelji u svjetlu zaštite interesa djeteta, posebno na kriteriju blizine.
- 36 Sudsku praksu Suda u vezi s pojmom uobičajenog boravišta u drugim područjima prava Europske unije (osobito vidjeti presude od 15. rujna 1994., Magdalena Fernández/Komisija, C-452/93 P, Zb., str. I-4295., t. 22., od 11. studenoga 2004., Adanez-Vega, C-372/02, Zb., str. I-10761., t. 37., i od 17. srpnja 2008., Kozłowski, C-66/08, Zb., str. I-06041.) nije moguće izravno prenijeti u kontekstu procjene uobičajenog boravišta djece u smislu članka 8. stavka 1. Uredbe.
- 37 „Uobičajeno boravište” djeteta u smislu članka 8. stavka 1. Uredbe mora se utvrditi na temelju svih činjeničnih okolnosti svakog pojedinačnog predmeta.
- 38 Osim fizičke prisutnosti djeteta u državi članici, u obzir treba uzeti i druge čimbenike kojima se može pokazati da ta prisutnost nije ni na koji način privremena ili povremena te da boravište djeteta donekle odražava integraciju u društvenu i obiteljsku okolinu.
- 39 Konkretno, u obzir treba uzeti trajanje, regularnost, uvjete i razloge za boravak na državnom području države članice i preseljenje obitelji u tu državu, državljanstvo djeteta, mjesto i uvjete pohađanja škole, znanje jezika te obiteljske i društvene odnose djeteta u toj državi.
- 40 Kako je istaknula nezavisna odvjetnica u točki 44. svojeg Mišljenja, namjera roditelja da se presele s djetetom u drugu državu članicu, što se odražava u određenim konkretnim postupcima, kao što je kupnja ili unajmljivanje stana u državi članici

domaćinu, može biti pokazatelj prijenosa uobičajenog boravišta. Drugi pokazatelj može biti podnošenje zahtjeva za socijalni smještaj pri nadležnim službama te države.

- 41 Suprotno tome, činjenica da djeca borave u državi članici gdje kratko vrijeme žive bez stalne adrese stanovanja može biti pokazatelj da njihovo uobičajeno boravište nije u toj državi.
- 42 S obzirom na kriterije utvrđene u točkama 38. do 41. ove presude i prema općoj procjeni, mjesto uobičajenog boravišta djece utvrđuje nacionalni sud.
- 43 Međutim, nije isključeno da se na kraju te procjene pokaže da nije moguće utvrditi državu članicu u kojoj se nalazi uobičajeno boravište djeteta. U takvom iznimnom slučaju i ako članak 12. Uredbe, koji se odnosi na nadležnost nacionalnih sudova za pitanja koja se odnose na roditeljsku odgovornost ako su ta pitanja povezana sa zahtjevom za razvod, za zakonsku rastavu ili za poništaj braka, nije primjenjiv, nacionalni sudovi države članice u kojoj se dijete nalazi nadležni su za odlučivanje o meritumu tužbe na temelju članka 13. stavka 1. Uredbe.
- 44 Stoga na drugo pitanje valja odgovoriti da pojam „uobičajeno boravište” na temelju članka 8. stavka 1. Uredbe treba tumačiti tako da ono odgovara mjestu na kojem se uočava određena integracija djeteta u društvenu i obiteljsku okolinu. U tu svrhu, u obzir posebno treba uzeti trajanje, regularnost, uvjete i razloge za boravak na državnom području države članice i preseljenje obitelji u tu državu, državljanstvo djeteta, mjesto i uvjete pohađanja škole, znanje jezika te obiteljske i društvene odnose djeteta u toj državi. Uobičajeno boravište djeteta utvrđuje nacionalni sud, uzimajući u obzir sve činjenične okolnosti svakog pojedinačnog predmeta.

Treće pitanje

- 45 Ovim pitanjem sud koji je uputio zahtjev, prvo, pita prema kojim se uvjetima zaštitna mjera poput preuzimanja skrbi za djecu može donijeti na temelju članka 20. stavka 1. Uredbe. Drugo, želi znati može li se takva mjera primijeniti u skladu s nacionalnim pravom te jesu li odredbe tog prava u vezi s tom mjerom obvezujuće. Treće, pita treba li, nakon provedbe zaštitne mjere, predmet uputiti sudu druge nadležne države članice.
- 46 Na temelju članka 20. stavka 1. Uredbe, u žurnim predmetima odredbe Uredbe ne sprečavaju sudove države članice da u pogledu osoba i imovine u toj državi poduzmu takve privremene, uključujući i zaštitne mjere, koje im omogućuje pravo te države članice čak i ako je, u skladu s Uredbom, stvarno nadležan sud druge države članice.
- 47 Iz samoga teksta članka 20. stavka 1. proizlazi da u predmetima roditeljske odgovornosti donošenje mjera od strane sudova država članica koji nisu stvarno nadležni podliježe trima kumulativnim uvjetima:

– predmetne mjere moraju biti žurne,

– moraju se poduzeti u odnosu na osobe ili dobra u državi članici suda pred kojim se vodi postupak i

– mjere moraju biti privremene.

- 48 Te su mjere primjenjive na djecu čije je uobičajeno boravište u jednoj državi članici, ali koja privremeno ili povremeno borave u drugoj državi članici, a nalaze se u situaciji koja bi mogla ozbiljno ugroziti njihovu dobrobit, uključujući njihovo zdravlje ili njihov razvoj, čime se opravdava trenutačno donošenje zaštitnih mjera. Privremena priroda takvih mjera proizlazi iz činjenice da, na temelju članka 20. stavka 2. Uredbe, prestaju proizvoditi učinak nakon što stvarno nadležan sud države članice poduzme mjere koje smatra prikladnima.
- 49 Uredba ne sadržava materijalnopravne odredbe o vrsti žurnih mjera koje se moraju primijeniti.
- 50 Člankom 20. stavkom 1. Uredbe propisuje se da su privremene ili zaštitne mjere koje sudovi država članica trebaju poduzeti u žurnim predmetima one „koje im omogućuje pravo te države članice”.
- 51 U tom kontekstu, nacionalni zakonodavac utvrđuje mjere koje će nacionalna tijela usvojiti kako bi se zaštitili interesi djeteta te utvrđuje detaljna postupovna pravila za njihovo izvršenje.
- 52 Budući da se takve mjere donose na temelju odredbi nacionalnog prava, obvezujuća priroda takvih mjera mora proizlaziti iz nacionalnog zakonodavstva o kojem je riječ.
- 53 Ostaje za utvrditi mora li se, nakon provedbe zaštitne mjere, predmet po službenoj dužnosti uputiti nadležnom sudu druge države članice.
- 54 Na temelju članka 15. stavka 1. točke (b) Uredbe, sudovi države članice koji imaju stvarnu nadležnost mogu, ako smatraju da bi sud druge države članice s kojom je dijete posebno povezano mogao bolje rješavati predmet, zatražiti od suda te države da se proglasi nadležnim.
- 55 U kontekstu odredbi u vezi s pravilima o nadležnosti u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, jedino se člankom 15. predviđa zahtjev sudu druge države članice da se proglasi nadležnim.
- 56 Uredbom se ne zahtijeva od nacionalnih sudova koji donesu privremenu ili zaštitnu mjeru da predmet upute sudu druge države članice nakon što su te mjere izvršene.
- 57 Posve odvojeno pitanje je trebaju li nacionalni sudovi koji su poduzeli privremene ili zaštitne mjere o tome obavijestiti nadležne sudove druge države članice.
- 58 Kako je navedeno u točki 48. ove presude, na temelju članka 20. stavka 2. Uredbe privremene ili zaštitne mjere prestaju proizvoditi učinak nakon što stvarno nadležan sud države članice poduzme mjere koje smatra prikladnima.
- 59 Budući da su privremene ili zaštitne mjere privremene, okolnosti povezane s tjelesnim, psihičkim i intelektualnim razvojem djeteta mogu zahtijevati ranu intervenciju nadležnog suda kako bi se donijele konačne mjere.

- 60 Potreba za konačnim mjerama i njihova žurnost mora se utvrditi uzimajući u obzir okolnosti djeteta, njegov vjerojatni razvoj te učinkovitost donesenih privremenih ili zaštitnih mjera.
- 61 U tom kontekstu, zaštita interesa djeteta može zahtijevati da nacionalni sud koji je donio privremene ili zaštitne mjere o tome obavijesti nadležni sud druge države članice, izravno ili preko središnjeg tijela određenog na temelju članka 53. Uredbe.
- 62 Suradnja u kontekstu specifičnih predmeta koji se odnose na roditeljsku odgovornost predviđena je člankom 55. Uredbe, a uključuje, osobito, prikupljanje i razmjenu informacija o položaju u kojemu se nalazi dijete, o svim pokrenutim postupcima i o odlukama koje su donesene u vezi s djetetom.
- 63 Člankom 55. točkom (c) Uredbe između sudova država članica predviđa se komunikacija radi primjene Uredbe.
- 64 Iz toga je razvidno da, u mjeri u kojoj to zahtijeva zaštita interesa djeteta, nacionalni sud koji je donio privremene ili zaštitne mjere mora o tome obavijestiti nadležni sud druge države članice, izravno ili preko središnjeg tijela određenog na temelju članka 53. Uredbe.
- 65 S obzirom na prethodna razmatranja, na treće pitanje valja odgovoriti da o zaštitnoj mjeri, poput preuzimanja skrbi za djecu, može odlučiti nacionalni sud na temelju članka 20. Uredbe ako su ispunjeni sljedeći uvjeti:
- mjera mora biti žurna,
 - mjera mora biti poduzeta u odnosu na osobe u predmetnoj državi članici i
 - mjera mora biti privremena.

Provedba mjere i njezina obvezujuća priroda određene su u skladu s nacionalnim pravom. Nakon što je zaštitna mjera provedena, nacionalni sud ne mora uputiti predmet nadležnom sudu druge države članice. Međutim, u mjeri u kojoj to zaštita interesa djeteta može zahtijevati, nacionalni sud koji je donio privremene ili zaštitne mjere mora o tome obavijestiti nadležni sud druge države članice, izravno ili preko središnjeg tijela određenog na temelju članka 53. Uredbe.

Četvrto pitanje

- 66 Sud koji je uputio zahtjev u biti pita, mora li se sud države članice koji uopće nije nadležan, proglasiti nenadležnim ili uputiti predmet sudu druge države članice.
- 67 U skladu s člankom 17. Uredbe, „[a]ko je pokrenut postupak pred sudom države članice u predmetu za koji taj sud nije nadležan prema odredbama ove Uredbe, nego je za njega nadležan sud druge države članice, taj sud se, po službenoj dužnosti, proglašava nenadležnim.”

- 68 Kako je navedeno u točki 55. ove presude, u kontekstu odredbi u vezi s pravilima o nadležnosti u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, jedino se člankom 15. predviđa zahtjev sudu druge države članice da se proglasi nadležnim.
- 69 Ako se sud po službenoj dužnosti proglasi nenadležnim, Uredbom nije propisano da se predmet mora uputiti sudu druge države članice.
- 70 Međutim, zbog razloga koji su jednaki onima utvrđenima u točkama 59. do 63. ove presude i u mjeri u kojoj to zahtijeva zaštita interesa djeteta, nacionalni sud koji se po službenoj dužnosti proglasio nenadležnim mora o tome obavijestiti nadležni sud druge države članice, izravno ili preko središnjeg tijela određenog na temelju članka 53. Uredbe.
- 71 Stoga na četvrto pitanje valja odgovoriti da, ako sud države članice uopće nije nadležan, mora se po službenoj dužnosti proglasiti nenadležnim, ali nije obavezan uputiti predmet drugom sudu. Međutim, u mjeri u kojoj to zahtijeva zaštita interesa djeteta, nacionalni sud koji se po službenoj dužnosti proglasio nenadležnim mora o tome obavijestiti nadležni sud druge države članice, izravno ili preko središnjeg tijela određenog na temelju članka 53. Uredbe.

Troškovi

- 72 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (treće vijeće) odlučuje:

1. **Članak 1. stavak 1. Uredbe Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000, treba tumačiti tako da je odluka kojom se nalaže trenutačno preuzimanje skrbi za dijete i smještanje djeteta izvan njegova izvornog doma obuhvaćena pojmom „građanske stvari” u smislu te odredbe ako je takva odluka donesena u skladu s pravilima javnoga prava o zaštiti djeteta.**
2. **Pojam „uobičajeno boravište” na temelju članka 8. stavka 1. Uredbe treba tumačiti tako da ono odgovara mjestu na kojem se uočava određena integracija djeteta u društvenu i obiteljsku okolinu. U tu svrhu, u obzir posebno treba uzeti trajanje, regularnost, uvjete i razloge za boravak na državnom području države članice i preseljenje obitelji u tu državu, državljanstvo djeteta, mjesto i uvjete pohađanja škole, znanje jezika te obiteljske i društvene odnose djeteta u toj državi. Uobičajeno boravište djeteta utvrđuje nacionalni sud, uzimajući u obzir sve činjenične okolnosti svakog pojedinačnog predmeta.**

3. **O zaštitnoj mjeri, poput uzimanja djece u skrb, može odlučiti nacionalni sud na temelju članka 20. Uredbe br. 2201/2003, ako su ispunjeni sljedeći uvjeti:**

– mjera mora biti žurna;

– mjera mora biti poduzeta u odnosu na osobe u predmetnoj državi članici i

– mjera mora biti privremena.

Donošenje mjere i njezina obvezujuća priroda određene su u skladu s nacionalnim pravom. Nakon što je zaštitna mjera donesena, nacionalni sud ne mora uputiti predmet nadležnom sudu druge države članice. Međutim, u mjeri u kojoj to zaštita interesa djeteta može zahtijevati, nacionalni sud koji je donio privremene ili zaštitne mjere mora o tome obavijestiti nadležni sud druge države članice, izravno ili preko središnjeg tijela određenog na temelju članka 53. Uredbe br. 2201/2003.

4. **Ako sud države članice uopće nije nadležan, mora se po službenoj dužnosti proglasiti nenadležnim, ali nije obavezan uputiti predmet drugom sudu. Međutim, u mjeri u kojoj to zahtijeva zaštita interesa djeteta, nacionalni sud koji se po službenoj dužnosti proglasio nenadležnim mora o tome obavijestiti nadležni sud druge države članice, izravno ili preko središnjeg tijela određenog na temelju članka 53. Uredbe br. 2201/2003.**

[Potpisi]

* Jezik postupka: finski